

Sprawa C-182/24

Streszczenie wniosku o wydania orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości

Data wpływu:

5 marca 2024 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Tribunal judiciaire de Paris (Francja)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

8 lutego 2024 r.

Strona powodowa:

RB i inni, działający w charakterze następców prawnych Claude’a Chabrola

RZ i inni, działający w charakterze następców prawnych Paula Gégauffa

Strona pozwana:

Société Brinter Company Ltd.

Société Artedis

BS

MW

Société des auteurs et compositeurs dramatiques (SACD)

Société des auteurs compositeurs et éditeurs de musique (SACEM)

i inni

1. Przedmiot i szczegóły sporu:

- 1 Claude Chabrol zrealizował w latach 1967–1974 około dziesięciu filmów, z czego pięć we współpracy z Paulem Gégauffem, autorem dialogów, scenariusza lub adaptacji.
- 2 Na mocy umów z dnia 8 czerwca 1990 r. prawa do eksploatacji tych filmów zostały przeniesione na spółkę Brinter Company Ltd., reprezentowaną przez BS, która z kolei przeniosła prawa do eksploatacji niektórych filmów na osoby trzecie.
- 3 Wspomniane umowy, zawarte początkowo „na okres 30 lat”, nadal mają obowiązywać w odniesieniu do 11 filmów.
- 4 W dniu 11 lipca 2019 r. spadkobiercy Claude’a Chabrola i Paula Gégauffa wnieśli powództwo przeciwko Brinter Company Ltd. o naruszenie praw autorskich przysługujących im do 14 filmów wyreżyserowanych przez Claude’a Chabrola, w tym do pięciu, których współautorem był Paul Gégauff.
- 5 Strona powodowa podnosi w istocie, że w przeszłości filmy nie były eksploatowane lub były eksploatowane w bardzo niewielkim stopniu; twierdzi ona, że niektóre umowy wygasły, a inne zostały rozwiązane z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązań i wnosi o odszkodowanie z tytułu naruszenia umowy, naruszenia autorskich praw majątkowych oraz autorskich praw osobistych do integralności utworów wynikającego ze złych warunków konserwacji i renowacji negatywów i nośników filmów.
- 6 Strona pozwana wniosła o odrzucenie powództwa ze względu na brak wezwania do wzięcia udziału w sprawie 19 innych współautorów przedmiotowych filmów.
- 7 Odrębnymi pismami z dnia 5 maja 2020 r. oraz z dnia 12 czerwca 2020 r., strona powodowa wezwała określone osoby fizyczne do wzięcia udziału w sprawie w charakterze następców prawnych wcześniej zmarłych współautorów, a także „spadek po Charlotte Armstrong”, „spadek po Danielu Boulangerze”, „spadek po Nicholasie Blake’u”, „spadek po Edwardzie Atiyahu”, „spadek po Ellerym Queenie”, „spadek po Richardzie Neelym”, „spadek po Patricii Highsmith” oraz „spadek po Claudzie Brulém”.
- 8 Strona powodowa wezwała również do udziału w postępowaniu Société des auteurs et compositeurs dramatiques (stowarzyszenie autorów i kompozytorów teatralnych), zwane dalej „SACD”, jako przedstawiciela różnych współautorów oraz Société des auteurs compositeurs et éditeurs de musique (stowarzyszenie autorów-kompozytorów i wydawców muzycznych), zwane dalej „SACEM”.

2. Ramy prawne:

Prawo Unii

Karta praw podstawowych Unii Europejskiej

9 Artykuł 17 stanowi:

„Prawo własności

1. [...]

2. Własność intelektualna podlega ochronie”.

10 Artykuł 47 stanowi:

„Prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu

Każdy, kogo prawa i wolności zagwarantowane przez prawo Unii zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka prawnego przed sądem, zgodnie z warunkami przewidzianymi w niniejszym artykule.

Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy. Każdy ma możliwość uzyskania porady prawnej, skorzystania z pomocy obrońcy i przedstawiciela [...].”

Dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym

11 Motyw 9 ma następujące brzmienie:

„Wszelka harmonizacja praw autorskich i pokrewnych opiera się na wysokim poziomie ochrony, odkąd prawa te mają zasadnicze znaczenie dla twórczości intelektualnej. Ich ochrona zapewnia utrzymanie i rozwój kreatywności w interesie autorów, artystów wykonawców, producentów, konsumentów, kultury i gospodarki, jak również szerokiej publiczności. Własność intelektualną uznano więc za integralną część własności”.

12 Artykuł 2 stanowi:

„Prawo do zwielokrotniania utworu

Państwa członkowskie przewidują wyłączone prawo do zezwalania lub zabraniań bezpośredniego lub pośredniego, tymczasowego lub stałego zwielokrotniania utworu, przy wykorzystaniu wszelkich środków i w jakiegokolwiek formie, w całości lub częściowo:

[...]

d) dla producentów pierwszych utrwał filmów – w odniesieniu do oryginału i kopii ich filmów; [...]"

13 Artykuł 3 stanowi:

„Prawo do publicznego udostępniania utworów i prawo podawania do publicznej wiadomości innych przedmiotów objętych ochroną

1. Państwa członkowskie powinny zapewnić autorom wyłączone prawo do zezwalania lub zabrania na jakiegokolwiek publiczne udostępnianie ich utworów, drogą przewodową lub bezprzewodową, włączając podawanie do publicznej wiadomości ich utworów w taki sposób, że osoby postronne mają do nich dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie.

2. Państwa członkowskie powinny przewidzieć wyłączone prawo do zezwalania lub zabrania na jakiegokolwiek podawanie do publicznej wiadomości utworów, drogą przewodową lub bezprzewodową, w taki sposób, że osoby postronne mają do nich dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie:

[...]

c) dla producentów pierwszych utrwał filmów – w odniesieniu do oryginału i kopii ich filmów; [...]"

14 Artykuł 4 stanowi:

„Prawo do rozpowszechniania

1. Państwa członkowskie powinny przewidzieć dla autorów wyłączone prawo do zezwalania lub zabrania jakiegokolwiek formy publicznego rozpowszechniania oryginału swoich utworów lub ich kopii w drodze sprzedaży lub w inny sposób.

2. Prawo do rozpowszechniania na obszarze Wspólnoty oryginału lub kopii danego utworu wyczerpuje się tylko w przypadku pierwszej sprzedaży danego przedmiotu lub innego przeniesienia własności na obszarze Wspólnoty przez podmiot praw autorskich lub za jego zezwoleniem”.

15 Artykuł 8 stanowi:

„Sankcje i środki naprawcze

1. Państwa członkowskie przewidują stosowne sankcje i środki naprawcze w przypadku naruszenia praw i obowiązków wymienionych w niniejszej dyrektywie i podejmują wszelkie niezbędne środki w celu zapewnienia ich realizacji. Sankcje te muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające.

2. Każde państwo członkowskie podejmuje niezbędne środki w celu zapewnienia, aby podmiot praw autorskich, którego interesy zostaną naruszone przez czynności dokonane na jego terytorium, mógł wytoczyć powództwo o odszkodowanie i/lub wnioskować o wydanie nakazu i w miarę potrzeby, domagać się przepadku naruszonych dóbr, jak również urządzeń, produktów lub części składowych określonych w art. 6 ust. 2.

3. Państwa członkowskie zapewnią, aby podmioty praw autorskich mogły wnioskować o wydanie nakazu przeciwko pośrednikom, których usługi są wykorzystywane przez stronę trzecią w celu naruszenia praw autorskich lub pokrewnych”.

Dyrektywa 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej

16 Artykuł 2 stanowi:

„Zakres

1. Bez uszczerbku dla środków przewidzianych lub środków, które mogą być przewidziane w prawie wspólnotowym lub krajowym w zakresie, w jakim te środki mogą dawać właścicielom praw większe korzyści, przewidziane niniejszą dyrektywą procedury i środki naprawcze stosuje się, zgodnie z art. 3, do wszelkich naruszeń praw własności intelektualnej określonych w prawie wspólnotowym i/lub prawie wewnętrznym zainteresowanego państwa członkowskiego.

[...]”.

17 Artykuł 3 stanowi:

„Obowiązki ogólne

1. Państwa członkowskie zapewniają objęte niniejszą dyrektywą środki, procedury i środki naprawcze niezbędne do stosowania praw własności intelektualnej. Powyższe środki, procedury i środki naprawcze są sprawiedliwe i słuszne oraz nie są nadmiernie skomplikowane czy kosztowne, ani też nie pociągają za sobą nierozsądnych ograniczeń czasowych czy nieuzasadnionych opóźnień.

2. Powyższe środki, procedury i środki naprawcze są również skuteczne, proporcjonalne i odstrasżające i stosowane w taki sposób, aby zapobiec tworzeniu ograniczeń handlu prowadzonego zgodnie z prawem i zapewnić zabezpieczenia przed ich nadużywaniem”.

Dyrektywa 2006/115/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie prawa najmu i użyczenia oraz niektórych praw pokrewnych prawu autorskiemu w zakresie własności intelektualnej

Dyrektywa 2006/116/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie czasu ochrony prawa autorskiego i niektórych praw pokrewnych

18 Artykuł 1 stanowi:

„Czas trwania praw autorskich

1. Prawa autora utworu literackiego lub artystycznego w rozumieniu art. 2 Konwencji berneńskiej podlegają ochronie w okresie życia autora i przez okres 70 lat licząc od dnia jego śmierci, niezależnie od daty zgodnego z prawem podania utworu do publicznej wiadomości [...]”.

19 Artykuł 2 stanowi:

„Utwory filmowe lub audiowizualne

1. Główny reżyser utworu filmowego lub audiowizualnego uważany jest za jego autora lub jednego z autorów. Państwa członkowskie mogą swobodnie wskazywać innych współautorów.

2. Czas ochrony utworu filmowego lub audiowizualnego wygasa po 70 latach licząc od dnia śmierci ostatniej spośród niżej wymienionych osób, bez względu na to, czy zostały uznane za współautorów: głównego reżysera, autora scenariusza, autora dialogów i kompozytora muzyki skomponowanej specjalnie dla utworu filmowego lub audiowizualnego”.

20 Artykuł 9 stanowi:

„Autorskie prawa osobiste

Niniejsza dyrektywa pozostaje bez uszczerbku dla przepisów państw członkowskich, które regulują autorskie prawa osobiste”.

Prawo francuskie

Code de la propriété intellectuelle (kodeks własności intelektualnej)

21 Artykuł L. 111–1 stanowi:

„Autorowi utworu przysługuje w odniesieniu do tego utworu, z samego tytułu jego stworzenia, wyłączone niematerialne prawo własności, które jest skuteczne wobec osób trzecich. Na prawo to składają się elementy o charakterze intelektualnym i niemajątkowym oraz elementy o charakterze majątkowym [...]”.

22 Artykuł L. 113–2 stanowi:

„Utwór, w którego stworzeniu brało udział kilka osób fizycznych, określa się mianem utworu współautorskiego [...]”.

23 Artykuł L. 113–3 stanowi:

„Utwór współautorski stanowi współwłasność współautorów. Współautorzy są zobowiązani do wykonywania swoich praw za wspólną zgodą. W przypadku braku zgody rozstrzyga sąd cywilny [...]”.

24 Artykuł L. 113–7 stanowi

„Autorstwo utworu audiowizualnego przysługuje osobie lub osobom fizycznym, które tworzą intelektualną treść tego utworu. Współautorami współautorskiego utworu audiowizualnego, w braku przedstawienia dowodu przeciwnego, są: 1) autor scenariusza; 2) autor adaptacji; 3) autor dialogów; 4) autor kompozycji muzycznych z tekstem lub bez tekstu skomponowanych specjalnie dla utworu; 5) reżyser [...]”.

3. Stanowiska stron:

Strona pozwana

25 Strona pozwana podnosi, że powództwo podlega odrzuceniu, ponieważ strona powodowa nie wezwała do wzięcia udziału w sprawie wszystkich współautorów filmów lub ich następców prawnych. Jej zdaniem „spadek” nie może zostać prawidłowo wezwany do wzięcia udziału w sprawie, ponieważ nie ma on zdolności prawnej i nie dysponuje nazwiskiem, miejscem zamieszkania i adresem. Twierdzi ona, że okoliczność, iż zostały wezwane do wzięcia udziału w sprawie organizacje zbiorowego zarządzania nie pozwala na zarządzenie temu stanowi faktycznemu ze względu na fakt, że organizacje te nie reprezentują współautorów. Na poparcie zarzutu niedopuszczalności strona pozwana wskazuje 13 współautorów, którzy do dnia złożenia przez nią ostatnich pism w sprawie, czyli do dnia 8 czerwca 2023 r., nie zostali wezwani do wzięcia udziału w sprawie.

26 W przedmiocie istoty sprawy strona pozwana stoi na stanowisku, że powództwo jest bezzasadne, ponieważ nie doszło do eksploatacji utworów i brak jest dowodów na tę eksploatację. Strona pozwana wskazuje, że niektóre umowy wygasły, a po ich wygaśnięciu nie doszło do dalszej eksploatacji. Z kolei na podstawie dziewięciu umów nadal ma miejsce eksploatacja utworów, ponieważ powodowie nie przekazali cesjonariuszowi wezwania do wywiązania się z zobowiązań umownych na warunkach określonych w klauzuli dotyczącej rozwiązania umowy, które to warunki nie zostały spełnione. Strona pozwana podważa ponadto brak eksploatacji filmów i inne naruszenia warunków umownych. W odniesieniu do naruszenia praw osobistych uważa ona, że odnowione wersje przedmiotowych filmów są jakościowo dobre, z wyjątkiem

jednego przypadku, ale renowacja została poprawiona. Podnosi ona, że filmy są eksploatowane prawidłowo, lecz powodowie lub niektórzy spośród nich często sprzeciwiają się planowanym działaniom eksploatacyjnym. Wyklucza ona osobistą odpowiedzialność osób zarządzających i zdecydowanie sprzeciwia się zwrotowi materiałów filmowych, do których, jej zdaniem, przysługuje jej prawo własności.

SADC

- 27 SADC, interwenient przymusowy, oświadcza, że nie reprezentuje, w ramach niniejszego postępowania, następujących twórców lub ich następców prawnych: Charlotte Armstrong, Daniela Boulanger, Nicolasa Blake’a, Edwarda Atiyaha, Ellery’ego Queen, Richarda Neely’ego, Patricii Highsmith, Eugène’a Archera, Paula Gardniera i wnosi w związku z tym o zwolnienie go z obowiązku udziału w sprawie.
- 28 Stowarzyszenie to twierdzi, że przekazało dane kontaktowe dotyczące spadków po Charlotte Armstrong, Danielu Boulangerze i Patricii Highsmith oraz zobowiązuje się przekazać dane dotyczące Claude’a Brulého, jeśli zostanie do tego wezwane.
- 29 SADC podnosi, że zgodnie z wymaganiami wynikającymi z orzecznictwa, aby powództwo współautora utworu współautorskiego było dopuszczalne, konieczne jest wezwanie do wzięcia udziału w sprawie innych współautorów, aby mogli oni indywidualnie przedstawić swoje stanowisko, zarówno w zakresie ich praw majątkowych, jak i niemajątkowych, w przedmiocie wniesionego do sądu powództwa dotyczącego stworzonego przez nich wspólnie utworu. Wspomniane stowarzyszenie uważa, że w niniejszej sprawie, nie może skutecznie reprezentować twórców, przede wszystkim z tego względu, że twórcy, których praw dotyczy niniejszy spór, nie są członkami SADC.
- 30 Podkreśla swoją akceptację dla zasady jednomyślności współautorów i wynikającej z niej konsekwencji na gruncie procesu sądowego, polegającej na obowiązku wezwania wszystkich współautorów do wzięcia udziału w sprawie. Uważa, że sąd odsyłający dysponuje środkami umożliwiającymi rozpatrzenie kwestii dopuszczalności powództwa przy jednoczesnym poszanowaniu europejskich standardów wysokiej ochrony praw autorskich ustanowionych we właściwych dyrektywach. Jego zdaniem sąd mógłby odstąpić od zasady jednomyślności ze względu na wyjątkowe okoliczności występujące w niniejszej sprawie, w szczególności w oparciu o art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz wyrok w sprawie Golder wydany przez Europejski Trybunał Praw Człowieka (wyrok z dnia 21 lutego 1975 r., Golder przeciwko Zjednoczonemu Królestwu, 4451/70, ECLI:CE:ECHR:1975:0221JUD000445170).

Inne strony wezwane do wzięcia udziału w sprawie

- 31 Inne strony, wezwane odrębnymi pismami, nie wzięły udziału w postępowaniu osobiście ani nie ustanowiły pełnomocnika.

Strona powodowa

- 32 AD podnosi w zakresie zarzutu niedopuszczalności powództwa, że przysługuje mu interes prawny ze względu na status spadkobiercy. Podkreśla on, że strona powodowa dołożyła wszelkich starań, w tym poprzez kontakt z trzema organizacjami zbiorowego zarządzania prawami autorskimi*, aby ustalić następców prawnych, a w niektórych przypadkach wezwała do udziału w postępowaniu „spadki” z uwagi na brak innych informacji, w szczególności ze względu na fakt, że strona pozwana przekazuje jedynie dane wydawców. Posiłkowo wskazuje, że zarzut niedopuszczalności powództwa nie może w żadnym razie być uwzględniony w zakresie roszczeń umownych.
- 33 Ponadto, strona powodowa powołuje się ostatecznie na prawo podstawowe do podjęcia wszelkich działań przed sądem w celu ochrony przysługujących jej praw, co powinno skłonić sąd odsyłający do szerokiej interpretacji orzecznictwa Cour de cassation (sądu kasacyjnego), które wymaga wezwania wszystkich współautorów do wzięcia udziału w sprawie.
- 34 RB uważa, że strona powodowa w żadnym razie nie powinna być pozbawiona możliwości ochrony swoich praw ze względu na brak udziału w postępowaniu niektórych spośród współautorów bądź inercję spowodowaną skomplikowaną sytuacją. Dodaje, że reżyser korzysta z nadrzędnego statusu jako główny twórca, a ponadto, iż dyrektywa 2001/29/WE określa stosowne sankcje i środki naprawcze.

4. Ocena sądu:

- 35 Strona powodowa podnosi, co do zasady, że filmy nie są eksploatowane. Strona pozwana zaprzecza temu i utrzymuje, że to strona powodowa, a w szczególności AD, sprzeciwia się ich eksploatacji.
- 36 Strona powodowa wnosi powództwo o stwierdzenie naruszenia jej autorskich praw majątkowych i osobistych na zasadach odpowiedzialności deliktowej i występuje w związku z tym z różnymi roszczeniami odszkodowawczymi. Występuje ona również z powództwem na zasadach odpowiedzialności umownej i podnosi, że umowy wygasły bądź skutek upływu okresu ich obowiązywania bądź skutek klauzuli dotyczącej ich rozwiązania, bądź też wnosi o rozwiązanie

* Zgodnie z postanowieniem sądu z dnia 16 lutego 2023 r., wydanym w toku czynności przygotowawczych, w celu uzyskania danych kontaktowych innych współautorów lub ich następców prawnych, strona powodowa „nawiązała kontakt” również z SACD, SACEM i SIAE (Società Italiana degli Autori ed Editori [włoskie stowarzyszenie autorów i wydawców, zwane dalej „SIAE”]) Zobacz <https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000047910860>

umowy na mocy orzeczenia sądowego w związku z naruszeniem obowiązków umownych.

- 37 Począwszy od dnia 27 stycznia 2020 r., czyli od daty złożenia przez stronę pozwaną odpowiedzi na pozew, w której podniosła ona zarzut niedopuszczalności powództwa oparty na braku wezwania współautorów filmu do wzięcia udziału w sprawie, prowadzenie sporu zostało zablokowane ze względu na niemożność ustalenia ich licznych, kolejnych spadkobierców.
- 38 W celu usunięcia braków formalnych powództwa strona powodowa wezwała do udziału w postępowaniu siedem osób uznanych za współautorów bądź ich następców prawnych oraz osiem „spadków” po współautorach. Mimo że czynność ta została zakwestionowana z uwagi na okoliczność, iż spadkom nie przysługuje zdolność prawna, twierdzi ona z kolei, że nie była w stanie zidentyfikować osób fizycznych będących spadkobiercami. Wezwała ona również do udziału w postępowaniu SACD, organizację zbiorowego zarządzania, stojąc na stanowisku, że reprezentuje ona beneficjentów ośmiu „spadków”, co SACD kwestionuje.
- 39 Czynności przygotowawcze w niniejszej sprawie wydłużają się tym samym z uwagi na poszukiwanie współautorów lub ich następców prawnych, spośród których wielu nadal nie może zostać wezwanych do wzięcia udziału w sprawie.
- 40 Strony zarzucają sobie wzajemnie nieuzasadnioną odmowę rozpowszechniania utworów, a tym samym niemożność zaznajomienia z nimi publiczności, obawiając się, że w razie braku rozstrzygnięcia co do istoty sprawy popadną one w zapomnienie.

a) Prawo krajowe i orzecznictwo

- 41 Na właściwe prawo krajowe składają się przepisy Code de la propriété intellectuelle (kodeksu własności intelektualnej) stosowane w powiązaniu ze sobą (zobacz pkt 21–24 niniejszego streszczenia), definiujące utwór audiowizualny, w którym to pojęciu mieszczą się przedmiotowe filmy jako „utwór współautorski” stanowiący współwłasność łączną współautorów, oraz Code de procédure civile (kodeksu postępowania cywilnego) ustanawiające możliwość podniesienia zarzutu niedopuszczalności, według norm prawa powszechnego, w przypadku braku wezwania wszystkich współautorów.
- 42 Cour de cassation (sąd kasacyjny) wyjaśnił bowiem w wyroku z dnia 10 maja 1995 r. (izba pierwsza cywilna, 10 maja 1995 r., skarga kasacyjna nr 93–10.945), że „współautor utworu współautorskiego, który wszczyna postępowanie sądowe w celu ochrony swoich praw majątkowych, jest zobowiązany pod rygorem niedopuszczalności wezwać innych autorów dzieła, jeśli jego udział w utworze nie może być oddzielony od udziału współautorów”.

- 43 Wymagane jest jedynie wezwanie do wzięcia udziału w sprawie współautorów posiadających łączną własność utworu bez konieczności z ich strony faktycznego stawiennictwa przed sądem lub wyrażenia zgody na wytoczenie powództwa (izba pierwsza cywilna, 11 stycznia 2000 r., skarga kasacyjna nr 98–20.446).
- 44 W prawie krajowym system określony w art. L. 113–3 Code de la propriété intellectuelle (kodeksu własności intelektualnej) jest systemem współwłasności łącznej. Współwłasność łączna przysługuje współautorom wskazanym w art. L. 113–7 tego kodeksu, który ustanawia domniemanie w tym zakresie.
- 45 Artykuł L. 113–3 ustanawia system szczególny, oparty na zasadzie jednomyślności współautorów, którym przysługuje współwłasność łączna utworu.
- 46 Zasada jednomyślności doznaje obecnie niewielu wyjątków i wynika z niej, po raz kolejny, obowiązek wezwania do wzięcia udziału w sprawie pozostałych współautorów w przypadku wytoczenia powództwa dotyczącego przysługujących im praw objętych współwłasnością łączną. Dotyczy to zarówno powództw o stwierdzenie naruszenia autorskich praw majątkowych, jak i autorskich praw osobistych.
- 47 Do powoda, który chce chronić swoje prawa własności intelektualnej, należy zatem wezwanie wszystkich współautorów utworu współautorskiego. Jeżeli, tak jak w niniejszym postępowaniu, strona przeciwna podnosi okoliczność istnienia współautorów, do powoda należy ich wezwanie lub obalenie określonego w art. L. 113–7 Code de procédure civile (kodeksu postępowania cywilnego) domniemania, iż są oni współautorami.
- 48 Prawo krajowe i mające zastosowanie orzecznictwo prowadzą zatem do szerokiej wstępnej dyskusji w przedmiocie dopuszczalności powództwa. Wymaga się od powoda ustalenia faktów, wiążącego się z podjęciem przez niego znacznego wysiłku w celu dokonania kwalifikacji prawnej poszczególnych udziałów we wspólnym stworzeniu utworu współautorskiego i przedstawienia dowodów w tym zakresie. Wysiłek ten jest proporcjonalny do liczby współautorów i, w stosownych przypadkach, ich następców prawnych.
- 49 Czy powyższy system jest zgodny z przepisami prawa Unii, w szczególności z Kartą i dyrektywami dotyczącymi prawa autorskiego oraz egzekwowania praw własności intelektualnej?

b) Prawo Unii

Karta praw podstawowych Unii

- 50 Trybunał Sprawiedliwości przypomniał, że „podstawowe prawo własności, w ramach którego mieszczą się również prawa własności intelektualnej takie jak prawa autorskie (zob. podobnie wyrok z dnia 12 września 2006 r. w sprawie C-479/04 Laserdisken, Zb.Orz. s. I-8089, pkt 65), i podstawowe prawo do

skutecznej ochrony sądowej stanowią ogólne zasady prawa wspólnotowego (zob. podobnie, odpowiednio wyroki: z dnia 12 lipca 2005 r. w sprawach połączonych C-154/04 i C-155/04 *Alliance for Natural Health i in.*, Zb.Orz. s. I-6451, pkt 126 oraz wskazane w nim orzecznictwo; z dnia 13 marca 2007 r. w sprawie C-432/05 *Unibet*, Zb.Orz. s. I-2271, pkt 37 oraz wskazane w nim orzecznictwo)” (wyrok z dnia 29 stycznia 2008 r., *Promusicae*, C-275/06, EU:C:2008:54, pkt 62) oraz, że „zgodnie z art. 17 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej każdy ma prawo do władania, używania, rozporządzania i przekazania w drodze spadku mienia nabytego zgodnie z prawem. Nikt nie może być pozbawiony swojej własności, chyba że w interesie publicznym, w przypadkach i na warunkach przewidzianych w ustawie, za słusznym odszkodowaniem za jej utratę wypłaconym we właściwym terminie. Korzystanie z mienia może podlegać regulacji ustawowej w zakresie, w jakim jest to konieczne ze względu na interes ogólny. Ustęp 2 tegoż artykułu stanowi, że własność intelektualna podlega ochronie” (wyrok z dnia 9 lutego 2012 r., *Luksan*, C-277/10, EU:C:2012:65, pkt 68).

- 51 Ponadto prawo podstawowe do skutecznego środka prawnego zagwarantowane w art. 47 Karty ma na celu zapewnienie w ten sposób „skutecznego wykonywania prawa własności, którego część stanowi prawo własności intelektualnej, chronione w art. 17 ust. 2 karty. Jak bowiem wskazał rzecznik generalny w pkt 31 opinii, pierwsze z tych praw podstawowych jest narzędziem niezbędnym dla ochrony drugiego z nich” (wyrok z dnia 16 lipca 2015 r., *Coty Germany*, C-580/13, EU:C:2015:485, pkt 29).

Dyrektywy w dziedzinie prawa autorskiego i ochrony praw własności intelektualnej

- 52 Trybunał Sprawiedliwości zwrócił uwagę, że „z zastrzeżeniem wyjątków i ograniczeń przewidzianych w sposób wyczerpujący w art. 5 dyrektywy 2001/29 wszelkie korzystanie z utworu przez osobę trzecią bez takiej uprzedniej zgody należy uznać za naruszenie praw autorskich do tego utworu (zob. podobnie wyrok z dnia 27 marca 2014 r., *UPC Telekabel Wien*, C-314/12, EU:C:2014:192, pkt 24, 25). Niemniej jednak art. 2 lit. a) i art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29 nie precyzują sposobu, w jaki owa uprzednia zgoda autora musi zostać wyrażona, wobec czego przepisy te nie mogą być interpretowane jako narzucające, by taka zgoda została udzielona bezwzględnie w sposób wyraźny. Przeciwnie, należy uznać, że wspomniane przepisy dopuszczają także wyrażenie tej zgody w sposób dorozumiany [...]. Cel ochrony na wysokim poziomie, do którego odwołuje się motyw 9 dyrektywy 2001/29, wymaga jednak, by warunki, w jakich można dopuścić dorozumianą zgodę, były ściśle określone, tak aby nie pozbawić znaczenia samej zasady uprzedniej zgody autora” (wyrok z dnia 16 listopada 2016 r., *Soulier i Doke*, C-301/15, EU:C:2016:878, pkt 34, 35, 37).
- 53 W odniesieniu do dyrektywy 2004/48 każde naruszenie prawa autorskiego wymaga zastosowania środków, procedur i środków naprawczych niezbędnych,

skutecznych, proporcjonalnych i odstraszających, zgodnie z wymaganiami wynikającymi z art. 2 i 3 wspomnianej dyrektywy.

- 54 Trybunał Sprawiedliwości stwierdził, że „jeżeli w sytuacjach takich jak ta rozpatrywana w postępowaniu głównym przepisy krajowe, w ich wykładni dokonanej przez właściwe sądy krajowe, wywołują skutek w postaci uniemożliwienia sądowi krajowemu rozpatrującemu powództwo o odszkodowanie nakazania, na wniosek powoda, przedstawienia i uzyskania dowodów dotyczących członków rodziny strony przeciwnej, to ustalenie podnoszonego naruszenia praw autorskich i zidentyfikowanie sprawcy tego naruszenia staje się niemożliwe, a co za tym idzie, następuje kwalifikowane naruszenie przysługujących podmiotowi praw autorskich podstawowych praw do skutecznego środka prawnego i własności intelektualnej, w konsekwencji zaś nie jest spełniony wymóg polegający na zapewnieniu odpowiedniej równowagi między rozpatrywanymi poszczególnymi prawami podstawowymi (zob. analogicznie wyrok z dnia 16 lipca 2015 r., *Coty Germany*, C-580/13, EU:C:2015:485, pkt 41” (wyrok z dnia 18 października 2018 r., *Bastei Lübbe*, C-149/17, EU:C:2018:841, pkt 51).
- 55 W tych okolicznościach sąd odsyłający wnosi o wyjaśnienia dotyczące zakresu prawa strony powodowej do skorzystania ze skutecznego środka prawnego przed sądem oraz ustalenia odpowiedniej równowagi pomiędzy tym prawem a wysokim poziomem ochrony praw własności intelektualnej wszystkich współautorów.

c) Wyjaśnienia, o które zwraca się sąd

1. Ochrona prawa do skutecznego środka prawnego przed sądem

- 56 Powództwo wniesione do sądu w dniu 11 lipca 2019 r. nadal nie może zostać rozstrzygnięte. Strony dołożyły wszelkich starań, aby zidentyfikować współautorów lub ich następców prawnych, przy czym nie można ich było wezwać do wzięcia udziału w sprawie zgodnie z wymogami orzecznictwa krajowego opartego na art. L. 113–3 Code de la propriété intellectuelle (kodeksu własności intelektualnej). W szczególności wezwano do udziału w sprawie „spadki”, które nie posiadają zdolności prawnej.
- 57 Trybunał Sprawiedliwości w swoim orzecznictwie mógł oprzeć rozstrzygnięcie na zasadzie autonomii proceduralnej państw członkowskich.
- 58 Dyrektywa 2001/29/WE zobowiązuje jednak państwa członkowskie do tego, aby przewidziały stosowne sankcje i środki naprawcze oraz skuteczne, proporcjonalne i odstraszające sankcje.
- 59 Dyrektywa 2004/48/WE ustanawia z kolei środki, procedury i środki naprawcze bez uszczerbku dla środków przewidzianych w prawie krajowym „w zakresie, w jakim te środki mogą dawać właścicielom praw większe korzyści”, o ile nie są

one „nadmiernie skomplikowane czy kosztowne”, ani też nie pociągają za sobą „nierozsądnych ograniczeń czasowych”, czy „nieuzasadnionych opóźnień”.

- 60 Karta gwarantuje również stronie powodowej możliwość skorzystania ze skutecznego środka prawnego przed sądem. Strona powodowa jest jednak w rzeczywistości pozbawiona możliwości dostępu do sądu orzekającego co do istoty sprawy w przedmiocie wniesionego przez nią powództwa, jeśli nie jest w stanie wezwać do wzięcia udziału w sprawie wszystkich następców prawnych współautorów utworów będących przedmiotem sporu, jako że nastąpiło otwarcie kilku spadków, w tym również za granicą.
- 61 W celu zachowania równowagi praw współautorów wspomniane ograniczenia uszczuplają prawa strony powodowej i stwarzają duże ryzyko, że jej powództwo będzie uznane za niedopuszczalne, ponieważ wymagają od niej wykonania istotnych obowiązków, mających w każdym przypadku na celu ustalenie tożsamości następców prawnych współautorów.
- 62 Sąd odsyłający, stosując się do zasady wykładni zgodnej, rozważa, czy dokonać wykładni tych przepisów prawa Unii w ten sposób, że pozwalają one na ograniczenie prawa autora do wystąpienia z powództwem o stwierdzenie naruszenia prawa autorskiego, czy też – przeciwnie – wykluczają to ograniczenie. Sąd odsyłający przedstawia w tym zakresie pierwsze pytanie prejudycjalne.
2. *Wysoki poziom ochrony praw własności intelektualnej i właściwa równowaga między tymi prawami a prawem do skutecznego środka prawnego.*
- 63 System ustanowiony w art. L.113–3 i L. 113–7 Code de la propriété intellectuelle (kodeksu własności intelektualnej) oraz orzecznictwo krajowe zapewniają równowagę pomiędzy prawami współautorów, którym przysługuje własność łączna, w celu ich ochrony. Wspomniane przepisy dokonują transpozycji wcześniej wspomnianych dyrektyw.
- 64 Trybunał Sprawiedliwości dokonuje analizy porównawczej, wymagając na podstawie dyrektywy 2001/29/WE, „uprzedniej zgody” podmiotu praw autorskich (wyrok z dnia 27 marca 2014 r., UPC Telekabel Wien, C-314/12, EU:C:2014:192). Powyższy wyrok dotyczy jednak korzystania z utworu przez osobę trzecią, a nie konkretnie przez innego współautora.
- 65 W szczególności wyrok z dnia 16 listopada 2016 r., Soulier i Doke, C-301/15, EU:C:2016:878, wydany w odniesieniu do tej samej dyrektywy 2001/29/WE, dopuszcza istnienie zgody autora ocenianej w sposób „dorozumiany”. Wspomniane kryterium umożliwiłoby w niniejszej sprawie dokonanie rozróżnienia w zależności od sytuacji poszczególnych współautorów lub następców prawnych. Niektórzy spośród nich, w wyniku kolejnych dziedziczeń, posiadają prawdopodobnie szcątkowe prawa majątkowe i nigdy nie podjęli działań, aby je wykonywać. Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości wymaga jednak, aby „ściśle” określić taką dorozumianą zgodę ze względu na cel

wysokiego poziomu ochrony twórców, do którego odwołuje się motyw 9 dyrektywy 2001/29. Takie stanowisko miałyby tym bardziej zastosowanie w odniesieniu autorskich praw osobistych, przywołanych w niniejszym postępowaniu.

- 66 Sąd podkreśla, że prawo autorskie nie jest przedmiotem pełnej harmonizacji i rozważa praktyczne zastosowanie wspomnianych rozwiązań wynikających z orzecznictwa.
- 67 Na podstawie dyrektywy 2004/48/WE rozważania Trybunału Sprawiedliwości zawarte w jego orzecznictwie odnoszą się do równowagi pomiędzy poszczególnymi prawami podstawowymi (wyrok z dnia 18 października 2018 r., Bastei Lübbe, C-149/17, EU:C:2018:841), które mają jednak odmienny charakter, w szczególności pomiędzy prawem własności intelektualnej a prawem do poszanowania życia prywatnego.
- 68 Tymczasem w sprawie będącej przedmiotem postępowania głównego następuje wyważenie tego samego lub porównywalnego rodzaju praw przysługujących współautorom, którzy są współwłaścicielami łącznymi danego utworu, a zarzut niedopuszczalności pozwala z kolei zagwarantować nieobecnym współautorom, że sąd nie ograniczy tych praw bez umożliwienia im przedstawienia ich stanowiska.
- 69 Wspomniana zasada proceduralna skutkuje nałożeniem ciężaru poinformowania współautorów, którzy mogą chcieć kontrolować eksploatację utworu współautorskiego, na stronę powodową uprawnioną z tytułu przysługującego jej własnego prawa własności intelektualnej, a nie na osobę odpowiedzialną za jego eksploatację.
- 70 Trybunał Sprawiedliwości orzekł, że prawa właściciela prawa własności intelektualnej zostały naruszone, jeśli nie mógł on wystąpić z wnioskiem o przedstawienie dowodów dotyczących rodziny strony przeciwnej (wyrok z dnia 16 lipca 2015 r., Coty Germany, C-580/13, EU:C:2015:485). Trybunał odnosi się bezpośrednio do pojęć „kwalifikowanych naruszeń” praw własności intelektualnej i skutecznego środka prawnego, ale również do pojęcia „odpowiedniej równowagi” pomiędzy różnymi prawami podstawowymi, których dotyczy spór.
- 71 W sprawie będącej przedmiotem postępowania głównego naruszone mogą zaś zostać zarówno prawa strony powodowej, czyli następców prawnych współautorów, jak i prawa niezidentyfikowanych następców prawnych, bowiem na przysługujące im prawa własności intelektualnej mogłoby mieć wpływ wydane bez ich wiedzy rozstrzygnięcie w niniejszym postępowaniu.
- 72 Mając w szczególności na uwadze przedłużony okres ochrony określony w prawie Unii jak i w konwencji berneńskiej, sąd rozważa zatem, czy jest czy nie jest konieczne nadanie priorytetu prawom strony powodowej.
- 73 Sąd przedstawia w tym zakresie drugie pytanie prejudycjalne.

5. Pytania prejudycjalne:

74 Sąd zwraca się do Trybunału o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania prejudycjalne:

Pytanie nr 1: Czy art. 2, 3, 4 i 8 dyrektywy 2001/29/WE z dnia 22 maja 2001 r., art. 1–3 dyrektywy 2004/48/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. oraz art. 1, 2 i 9 dyrektywy 2006/116/WE z dnia 12 grudnia 2006 r. w zakresie, w jakim gwarantują autorowi i współautorowi utworu filmowego lub audiowizualnego zarówno wyłączne prawo do zezwalania na zwielokrotnianie ich utworów i ich publiczne udostępnianie lub do zabrania tego zwielokrotniania i publicznego udostępniania, jak i czas ochrony wygasający po 70 latach, licząc od dnia śmierci ostatniej osoby spośród współautorów utworu, a równocześnie zobowiązują państwa członkowskie do zapewnienia skutecznych, proporcjonalnych i odstraszających sankcji oraz stosownych środków naprawczych w przypadku naruszenia praw autorskich, jak również środków, procedur i środków naprawczych, które nie są nadmiernie skomplikowane czy kosztowne ani nie pociągają za sobą nierozsądnych ograniczeń czasowych czy nieuzasadnionych opóźnień, należy interpretować w ten sposób, że dopuszczalność wniesionego przez uprawniony podmiot powództwa o stwierdzenie naruszenia prawa autorskiego do utworu współautorskiego wymaga wezwania do wzięcia udziału w sprawie wszystkich współautorów?

Pytanie nr 2: Czy prawo podmiotu prawa autorskiego do skutecznego środka prawnego przed sądem i dostępu do sądu będące elementem prawa do rzetelnego procesu sądowego, zagwarantowane łącznie na mocy art. 2, 3, 4 i 8 dyrektywy 2001/29/WE z dnia 22 maja 2001 r., art. 1–3 dyrektywy 2004/48/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. oraz art. 1, 2 i 9 dyrektywy 2006/116/WE z dnia 12 grudnia 2006 r., dyrektywy 2006/115 z dnia 12 grudnia 2006 r. i art. 17 i 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, należy interpretować w ten sposób, że dopuszczalność powództwa o stwierdzenie naruszenia prawa autorskiego jest czy też nie jest uzależniona od wezwania do wzięcia udziału w sprawie wszystkich współautorów utworu?